

1 KORINT

Poru Gigirum Meuma Desiroma Korint Igiyawa Munan Tenewa

¹ God imive Iesu Keriso nauwawa oya Poru apasoro atan oya auwane. Poru ge gwanenwa Sosutenes nu ² God siosi Korint danave wakenewa oya gigirum teete. Iyayapan mu Ayapan numa Iesu Keriso iviwa at ampa ampa auveme. Mu undag gaibu, God yenan auwane ye iyakaisi igiyawa atan oya, sira gare ye Iesu Keriso gumbé iyakaisi ayana. Ye guniyap gigirum mame teete. Ayapan mé mumawa sira numawa.

³ Mamunwa God, ge Ayapan Iesu Keriso gumbé ano oraiwa ge yum ye guniyap wakeigimpe.

Gaun Wantanwa

⁴ Ne yenan God gumbé gaun evedni veni. Kuyawa God me Keriso Iesu gumbé ano oraiwa meuma yenne. ⁵ Kuyawa Iesu Keriso gumbé ye dividivi undag ye guniyap noidauwane. Ye gae yeuma undag, ye ano yeuma undag guniyep noidauwane. ⁶ Keriso gumbé nu gae numawa taibe diruietewa ye daneyap wat kiniyaya. ⁷ Me oya ye God puyo meuma da marim onan. Sira ye Ayapan numa Iesu Keriso sira uwatanwa oya imiwa undag menan amarene. ⁸ ☆ Ayapan me yusipamit amara yempe on kum oieba uwape. Ayapan numa Iesu Keriso kumiwa apa ye pui den yuyempe igiyawa aya. ⁹ ☆ God me natawa, ye au meuma gumbé God Usiwa Iesu Keriso Ayapan numawa gaibu bog teyenne desirom toborayana.

Ano Ubeube Siosi Danave

☆ **1:8:** 1Te 3:13; 5:23 ☆ **1:9:** 1Te 5:24; 1Jn 1:3

10 ✧ Tatangwanen, gare ne Ayapan numa Iesu Keriso iviwa gumbe yenan nun veni. Ye desirom desirom yaug anoyana, ano ubeube ye yapeyap den aya, sira imiwa desirom ge ano desirom oraivit gumbe toboraya. 11 Kuroe gwe meuma igiyawa mu yenan oya did negiya anona. Tatangwanen, ne anona ye yapeyap diguragut gaibu wakeyana. 12 ✧ Ye desirom da wape, Ne Poru amave anetna. Upeba wape, Ne Aporos amave anetna. Sira iyayapan dawa wape, Ne Kepas* amave anetna. Sira upeba wape, Ne Keriso amave anetna.

13 Keriso me kep tene, go? Poru me yenan oya korosi oieve botone, go? Poru iviwa gumbe ye babataito ayana, go? 14 ✧ Ne gaun veni. Ne Krispas ge Gaias mukut babataito a munna, go ye desirom da babataito den ag yenna. 15 Me bira da den wape ne ivunwa gumbe ye babataito ayenna oya. 16 ✧ Ne Stepanas gwe meuma igiyawa gaibu babataito a munna, go ne den anoeni da bira babataito a wanna. 17 Kuyawa Keriso ne barau nedne onednawa me babataito atan oya onan, gae oraiwa opata watan oya. Sira ne iyayapan anoano oraiwa gaiyawa gumbo opata den watna. Ne iyayapan anoano oraiwa gaiyawa gumbo opata watna ipewa Keriso korosi meuma yusiwa onanape.

Keriso Me God Anoano Oraiwa Ge Yusiwa Meuma

18 ✧ Korosi gaiyawa me matai inanakpe igiyawa gumbo natawa onan. Megara waitawaita avituwa nu gunup me God yusiwa meuma. 19 ✧ Kuyawa mamaib tene, Ne anoano oraiwa igiyawa mu anoano oraiwa mumawa watkukampna.

✧ 1:10: Pir 2:2 ✧ 1:12: Apa 18:24-28; 1Ko 3:4 * 1:12: Me Pita.
 ✧ 1:14: Apa 18:8; Rom 16:23 ✧ 1:16: 1Ko 16:15 ✧ 1:18: Rom 1:16
 ✧ 1:19: Ais 29:14

Sira ne dividivi yaug anoeme igiyawa mu anoano mu-mawa watkukampna.

²⁰ ☆ Anoano oraiwa abnawa me ampa? Ano kokawa abnawa me ampa? Piyu egave dividivi oya gae garawa anoiviwa me ampa? God ane piyu mame anoano meuma natawa onan. ²¹ ☆ Natawa di, piyu mame me piyu anoano oraiwa gumbe God den yaug anonewa me God anoano oraiwa. Meoya, God anone mu anoano oraiwa onan opata meuma gumbe anotumat eme igiyawa me waitawaita a mumpe me oraimina. ²² Ju igiyawa mu irawa oya nun veme, sira Griisu igiyawa mu anoano yobeme. ²³ ☆ Megara nu Keriso oya opata ata. Me korosi oieve botone. Ju igiyawa gumbo me namowa tobodne, sira Griisu igiyawa gumbo me natawa onan. ²⁴ ☆ Ju igiyawa go Griisu igiyawa go me divi da onan. God munan auwaiviwa gumbo Keriso me munan God yusiwa ge anoano oraiwa. ²⁵ ☆ Kuiyawa God natawa onanwa me anoano oraiwa. Me iyayapan anoano oraiwa mina onan me egave. God yusiwa onanwa me yusiata. Me iyayapan yutuwa mina onan me egave.

²⁶ ☆ Tatangwanen, God yenan auwaiviwa ye yaimoyai anoya. Piyu egave anoano koukawa igiyawa obiren onan. Yusiwa gaibuwa obiren onan. Gwe oraiwa dana yaiyawa obiren onan. ²⁷ Megara, God piyu egave natawa onanwa igiyawa gomiya munne. Me kuiyowa oraimina igiyawa ubmam atan oya. Sira God piyu egave yusiwa onanwa igiyawa gomiya munne. Me yutupama ubmam atan oya. ²⁸ Sira God piyu egave ano kusikaren igiyawa ge yan yawameme igiyawa gomiya munne. Kuiyawa Me mu ivuwa onan igiyawa gomiya munne ivuwa kokawa igiyawa

☆ **1:20:** Job 12:17; Ais 19:12; 33:18; 44:25

☆ **1:21:** Mat 11:25

☆ **1:23:**

Rom 9:32; 1Ko 2:14

☆ **1:24:** 1Ko 2:3

☆ **1:25:** 2Ko 13:4

☆ **1:26:**

Mat 11:25; Jms 2:5

ivuwa onanape. ²⁹ ✧ Me God namive bira da membo den waiyatan oya. ³⁰ ✧ Megara ye God gumbe Iesu Keriso danave wakeyana. Keriso me nunan God anoano oraiwa ane, sira me oraimina numawa, iyakaisi numawa ge sira gwiruwadnunnewa ane. ³¹ ✧ Meoya, meib tene mina, Bira da waiyatan anoiviwa Ayapan gumbe waiyape.

2

¹ Tatangwanen, ne yenan onednawa, gae oraimina ge anoano oraiwa gumbe God oya taibe gaiyawa den diruina. ² Kuyawa ne meib yusipat yaug anona. Ye guniyap wakeeniwa divi da den yaug anona, Iesu Keriso me korosi egave botonewa mekut anona. ³ ✧ Ne guniyap wakeeniwa ne yutunwa onan, a ag daram daram ana. ⁴ ✧ Gae neuma ge opata neuma me anoano oraiwa ge gae yusipam gumbe onan, me God me Guwawa meuma ge yusiwa meuma toyau nednewa taibe ane. ⁵ Kuyawa anotumat yeuma me iyayapan anoano oraiwa gumbe onan, me God yusiwa meuma gumbe.

Anoano Oraiwa Me Guwawa Gumbe.

⁶ Megara nu tayowa yapowo anoano oraiwa gaiyawa wata. Mame me piyu anoano oraiwa meuma onan. Sira mame me piyu mame egave namuyoiyoi igiyawa anoano mumawa oraiwa onan. Mu matai uwag ampe onanape. ⁷ Nu God anoano oraiwa meuma wata. Me ano guwavewa, sira me guwawe wakene. God anoano oraiwa me God eyawa numawa oya namui ren wag baraune, ivi piyu a matone. ⁸ Anoano oraiwa me piyu mame amareme igiyawa desirom da den yaug anone. Mu anopono ipawa, mu eyawa Ayapaneba korosi oieve den topono. ⁹ ✧ Meib tene,

✧ **1:29:** Epe 2:9 ✧ **1:30:** Jer 23:5-6 ✧ **1:31:** Jer 9:24 ✧ **2:3:** Apa 18:9; 2Ko 10:1 ✧ **2:4:** 1Te 1:5 ✧ **2:9:** Ais 64:4

Dividivi me yangave den yaunewa,
 dividivi me naunave den anonewa,
 dividivi me apan nonemagave den dauwanewa,
 dividivi me God baigan amuneme igiyawa gumbo
 tamibarip anewa me meib.

¹⁰ God dividivi mame Guwawa gumbe toyau nunne. Kuiyawa Guwawa me dividivi undag diupe, sira God dividivi meuma mu epampa wakeyawa gaibu diupe. ¹¹ Bira da den yaug anone apan da nonemagawa danave wake-newa, me guwawa meuma mekut yaug anone. Me mina bira da den yaug anone God imiwa, God Guwawa mekut yaug anone. ¹² Nu piyu guwawa meuma den autu, God Guwawa autu, me gumbe God dividivi ingui ren nunnewa nu oma ane yaug anota. ¹³ Nu dividivi mame oya gae wata. Nu den wata iyayapan anoano oraiwa mumawa toyau nuniyawa gaiyawa oya. Guwawa toyau nunnewa gaiyawa oya nu gae wata. Guwawa gaiyawa gumbe guwawa dividivi meumawa me dirumta. ¹⁴ Apanirenwa me God Guwawa dividivi meuma den bope. Kuiyawa me anope me natawa onan, me oma den ane yaug anope. God Guwawa dividivi meumawa me guwawa gumbe yaug anope. ¹⁵ Guwawa gaibu abnawa me dividivi undag yaug anope, go me membo bira da oma den ane me yaug anope. ¹⁶ ☆ Bira Ayapan imiwa anope, sira bira Ayapan toyau wampe? Megara nu Keriso imiwa autu.

3

Ano Ubeube Siosi Danave

¹ Tatangwanen, ne oma den ane ye guniyap Guwawa gaibu igiyawa mina wana. Ne ye guniyap kwapiwairan igiyawa mina Keriso gumbe kikiyan mina wana. ² ☆ Ne

ye am yenna. Ne nakwai yaigipama den yenna. Kuyawa ye oma den ane nayana. Ande gare ye oma den ane naya. ³ ✧ Ye ande kuwapiwairan igiyawa. Ye yapeyap yano ge diguragut wakepe ipewa, ye kuwapiwairan igiyawa, sira ye apaniren igiyawa mina gigenene. ⁴ ✧ Apan da wape, Ne Poru amave anetna. Sira dawa wape, Ne Aporos amave anetna. Meib eme ipewa, ye apaniren igiyawa.

⁵ ✧ Aporos me bira? Sira, Poru me bira? Mu anotumat yeuma oya God nauwawa eme. Ayapan mu desirom desirom nauwawa munne mu eme. ⁶ Ne vedna, Aporos yoi egave areriyane. Megara God wadne yoine. ⁷ Bira vetpe bira yoi areriyape me divi da onan. Megara, natawa me God, Me dividivi watpe yoipe. ⁸ ✧ Apan me vetpe, sira apan da me yoi areriyape. Mu ano desirom oya eme. Iyayapan mu desirom desirom mu emewa gumbe garawa muma bope. ⁹ Nu God gaibu nauwawa ete igiyawa. Ye God piyu meuma, God gweyawa.

¹⁰ God ano oraiwa ne nedne. Me gumbe ne kuiyanwa oraimina gwe sivi abnawa mina nium barauna. Sira apan dawa me egave gwe siivi. Megara ye desirom desirom gwe aninin sitanwa iyaiyai siya. ¹¹ ✧ Kuyawa nium wait baraunewa me egave bira da oma den ane nium da baraupe. Nium me Iesu Keriso. ¹² Apan da nium mame egave, gooru, siruva, an oraiwa, yoma, waya toyainewa go gwab powawa toyainewa, me gumbe gwe sipe ipewa, ¹³ ✧ mu desirom desirom nau mumawa taibe ape. Kuyawa kum uwapewa nau mumawa esipe yaupe. Kum me iyam gumbe uwape. Iyam me mu desirom desirom nau mumawa aninin ayawa natawa taibe ape. ¹⁴ Apan da gwe sipe, me den ikpe ipewa, me garawa aupe. ¹⁵ Me itpe ipewa,

✧ 3:3: 1Ko 1:10-11 ✧ 3:4: 1Ko 1:12 ✧ 3:5: Apa 18:4,11,27-28

✧ 3:8: Mat 16:27; Epe 2:20-22 ✧ 3:11: Ais 28:16; 1Pi 2:4-6 ✧ 3:13:

1Ko 4:5

gwe wakukam waropiyape, megara me membo iyam meru danave dauwag a aipe inaiinai aupe.

¹⁶ ☆ Ye God gweyawa, God Guwawa meuma ye daneyap vinivi. Ye den yaug anoyana? ¹⁷ Bira da God gweyawa watkukampe ipewa, God me apan mame watkukampe. Kuyawa God temporu me iyakaisi, ye me temporu.

¹⁸ Ye yembovit den ugaiyaya. Ye yapeyap desirom da me membo anope kum garewa ano abnawa ipewa, me membo biroriyag kuyawa onan abnawa ape. Me matai ano abnawa ape. ¹⁹ ☆ Kuyawa piyu mame anoano oraiwa me God namive natawa onan. Meib tene, Anoano oraiwa igiyawa mu ugauga emewa God mu yumampe. ²⁰ ☆ Sira meib tene, Ayapan anone anoano oraiwa igiyawa anoano oraiwa mumawa me natawa onan. ²¹ Meoya ye apaniren den waiyaya. Kuyawa dividivi undag me yeumawa. ²² Poru go Aporos go Kepas* go piyu mame go inaiinai go bo go kum garewa go kum iviwa go, mu undag yeumawa. ²³ Sira ye Keriso meuma. Keriso me God meuma.

4

Keriso Apasoro Meuma

¹ Meoya ye yaug anoya, nu Keriso nauwawa ete sira God anoano guwavewa amarete igiyawa. ² ☆ Sira amareme igiyawa mu natawa gumbe nau atanit di. ³ Ye pui yunegiyawa go iyayapan pui yunetpewa, ne gunap me kusikareren. Natawa di ne nembo pui den yutna. ⁴ Ne nembo anona ne kukaeba da den ana, go ne kukaeba onan den veni. Ayapan mekut ne pui yunetpe. ⁵ ☆ Meoya ye divi da pui den di yuya. Matai kum meuma uwag Ayapan uwape. Me sisip danave dividivi guwawe wakeyawa taibe

☆ **3:16:** 1Ko 6:19; 2Ko 6:16 ☆ **3:19:** Job 5:13 ☆ **3:20:** Sam 94:11

* **3:22:** Me Pita. ☆ **4:2:** Ruk 12:42 ☆ **4:5:** 1Ko 3:8

ape, sira me iyayapan nonomagowa danave divi atan anoemewa me taibe ape. Meve God gumbe ye desirom desirom guniyap waiya meuma uwape.

⁶ ☆ Tatangwanen, gare ne dividivi mame ne nembo ge Aporos guwaguwawa tam ye yenan oya gae veni. Meoya ye nu gunup yaug anoya. Ye wait tenewa egave den anoya, sira ye gampenwa evenan ene gampenwa onan wag ye ivuiwa owan den enagasiya. ⁷ ☆ Bira ane ge upeba gumbo ube ana oraimina ana? Dimbae ge den auwana? Ge wait auwana ipewa, divi oya ge den auwana mina gembo wai ege?

⁸ Ye anoenewa undag wait auyana, sira ye wait tawara obiren boyana. Ye yekut kin ayana, go nu gaibu onan. Ne anoeniwa ye kin natawa apono, me gumbe nu mina ye gaibu kin apono. ⁹ Ne meis anoeni. God nu apasoro keb teg bo atan ete mina wat nunne, sira me jobu ororiem amomewa gumbo oieba muma te nunne. Aneya munan sira iyayapan munan, piyu undag oya God nu tenunne nu taibe yawaniya. ¹⁰ Nu Keriso oya kuiyunwa onan, go ye Keriso gumbe anoano oraiwa. Nu yutunwa onan, go ye yusipam. Ye ivuiwa kokawa, go nu ivunwa kusikaren. ¹¹ ☆ Onigin gare uwane apa nu iyagon, meyunwa toyaine sira wape viyodmusia entu. Sira nu gunup kukaeba anuniya, yaimoyai vin waketan arawa onan. ¹² ☆ Nu nanunwa gumbe nau yaigipam ete. Nu iyayapan namuwo ai didnuniya, go nu waribiya muntu. Mu nu edawai nuniya, go nu iyaiyai waketu. ¹³ Mu kukaeba didnuniya, go nu gae memeyuiren dirumtu. Gare ande nu piyu egave mutat atu, sira dividivi undag danave nu topai nuniyawa atu.

☆ 4:6: Rom 12:3 ☆ 4:7: Rom 12:6 ☆ 4:11: 2Ko 11:23-27 ☆ 4:12: Mat 5:44; 2Te 3:8

¹⁴ Ne mame ye guniyap teeniwa ne ubmam yentan oya onan, ye ud ususiwa neuma nonenmagawa mina ye naunewa wataptan oya. ¹⁵ ✧ Ye Keriso gumbe iyayapan 10,000 amat a yenemewa wakepe ipewa, go ye mameaiwa obiren onan. Kuiyawa Keriso Iesu danave gae oraiwa gumbe ne mamewa ana. ¹⁶ ✧ Meoya ne diruieni ye ne minan aya. ¹⁷ ✧ Mame oya ne Timoti yenan barauna aine. Me ud neuma nonenmagawa, sira me Ayapan gumbe anotumat abnawa. Ne ampa ampa siosi desirom desirom danave ne toyau muneni mina, Timoti me Keriso gumbe ne inaiinai ebuwawa toyau yempe ye sira me yaug anoya.

¹⁸ Ye upeba ivuwa waiyeme. Mu anoya ne yenan den onetna. ¹⁹ Megara Ayapan imive wakepe ipewa, ne koni yenan onetna. Sira ne ivuwa wai eme igiyawa mu yutuwa muma yautna, gae muma onan. ²⁰ ✧ God toimuwawa me gae gumbe onan, yusiwa gumbe. ²¹ Ambuwa ye anoene? Ne greniwa aug yenan onekna, go baigan ge guwawa memeyuirenwa gumbe yenan onekna?

5

Uinantaraki Tatawa Atan Aropiya!

¹ ✧ Natawa di ne anona. Ye yapeyap uinantaraki wakene. Uinantaraki meiba me Ju onan igiyawa yapowo wakene mina onan. Di kukaine. Apan da me mamawa biviwa aune. ² Megara ye yembo ivuiwa waiya ene. Ye apan meib anewa ye yapeyap den atan aropiyana, sira me oya danadawai den anoyana. ³ ✧ Ne kwapunwa gumbe ye guniyap onan, go ne guwanwa gumbe ye guniyap wakeeni. Ne ye guniyap wakeeni mina apan me meib anewa Ayapan Iesu iviwa gumbe pui wait wanna.

✧ 4:15: Gar 4:19 ✧ 4:16: Pir 3:17 ✧ 4:17: Apa 19:22 ✧ 4:20: 1Ko 2:4 ✧ 5:1: Rvt 18:7-8; Deu 22:30 ✧ 5:3: 1Ko 2:5

⁴ Ye Ayapan Iesu iviwa gumbe agonienuwa, ne gwanwa gumbe ye guniyap wakeeni. Sira ne Ayapan numa Iesu yusiwa gumbe, ⁵ ✧ apan meiba aug Seitan gumbe barauna me kwapiwa wakukamtan oya, me gumbe Ayapan kum meuma apa me guwawa waita aupe.

⁶ ✧ Ye yembo ivuiwa waiya enewa me oraimina onan. Ye den yaug anoyana? Iist kusikareren me parawa kamasi emewa undag koka ape. ⁷ ✧ Iist namuwa atan aoreya. Parawa mataiwa kamasi emewa mina ye waketan oya. Kuyawa ye iist daneyap onan. Natawa di, Uwag Gaveya Buyunaeba Mae Sip Usiwa numawa Keriso me wait toen guriya. ⁸ ✧ Meoya nu iist onan brede gumbe sira esinewa ge natawa brediyawa gumbe buyunaeba aigimta. Iist namuwa ge iist kukaeba ge iist ugaeba gumbe den aigimta.

⁹ Ne numan gigirum neuma danave ye guniyap tena. Uinantaraki eme igiyawa gumbo evenan den aya. ¹⁰ Megara ne mamaib den veni, uinantaraki eme igiyawa, eneneme eme igiyawa, gau vintan oya yumeme igiyawa, god ugaugaeba waiyeme igiyawa gumbo ye evenan den aya onanape. Ye meib mu gumbo evenan den aya ipewa ye piyu mame kwetanit di. ¹¹ ✧ Ne yenan tena bira da iyayapan tatanaiwa vemewa gumbo ye evenan den aya. Tatawa me uinantaraki ape ipewa, eneneme ape ipewa, god ugaugaeba waiya ape ipewa, eveba gumbe gae gwambe wape ipewa, yoi kokavit nape ipewa, gau vintan oya yumpe ipewa, ye me evenan den aya sira me gaibu nakwai den naya.

¹² Iyayapan siosi daievewa ne pui den yuwampna. Me ne nau neuma onan. Iyayapan siosi danavewa pui yuwamtanwa me ye nau yeuma. ¹³ ✧ God me siosi

✧ 5:5: 1Ti 1:20 ✧ 5:6: Gar 5:9 ✧ 5:7: Ais 53:7; 1Pi 1:19 ✧ 5:8: Deu 16:3 ✧ 5:11: 2Te 3:6; Tai 3:10 ✧ 5:13: Deu 13:5; 17:7

daievewa pui yuwampe. Sira ye yapeyap apan kukaeba atan aropiya.

6

Anotumat Igiyawa Mumbovit Pui Gara Yuwape

¹ Tatawa da me eveba gaibu gae garawa apewa, me keptete oya iyakaisi igiyawa gumbo den aug aipe, me oraiwa onan igiyawa gumbo aug aipe, ye yapeyap apan meiba wakene, go onan? ² ☆ Ye den anoyana? Iyakaisi igiyawa piyu mame kep tepe. Piyu mame ye kep tepono, go ibnawa kusikarenwa ye oma den ane mina kep teya. ³ Ye den yaug anoyana? Nu aneya gaibu kep te munta, meoya piyu mame inaiinaiba oya den wata. ⁴ Megara piyu mame inaiinaiba gumbe gae garawa wakenewa, ye keptetan oya iyayapan mu siosi ayammat den emewa om yug gempe keptete igiyawa ape? ⁵ Ne mame wana ye ubmam yentan oya. Ano abnawa me oma ane tatawaiwa yapowo wakeg pui yuwampewa den wakene? ⁶ Meoya tatawa me tatawa da danawa piriwane aug puiyuyu te munne? Sira me anotumat onan igiyawa namuwo baraune?

⁷ Natawa di, ye yapeyap tatagwani gara yueme, mame meis ye wait gwambe ayana. Apan da kukaeba guniyap ane, go ye me taibe den waponu. Apan da ugai yenne anoyana, go ye me taibe den waponu. ⁸ Megara ye oraiwa den ene sira ugai mun tawara gumbo boene. Mame ye tateaiwa gumbo ene. ⁹ ☆ Ye den anoyana? Oraimina onan igiyawa mu God toimuwawa den aupe. Ye ugai den yempe. Kukaeba eme igiyawa, god ugaugaeba waiyeme igiyawa, uinantaraki eme igiyawa, apan mu anmaga oya uinantaraki emewa, apan mukul uinantaraki eme igiyawa, ¹⁰ ub igiyawa, enene eme igiyawa, yoi yusipama neme igiyawa,

☆ 6:2: Rev 20:4 ☆ 6:9: Gar 5:19-21; Epe 5:5; Rev 22:15

eveba gumbe gae gwambe veme igiyawa, ugai mun an-maga tameme igiyawa, mu God toimuwawa den aupe. ¹¹ ✧ Ye yapeyap upeba numan meib eme. Megara, Ayapan Iesu Keriso iviwa gumbe ge God numa Guwawa gumbe, ye muin yenne, iyakaisi ayana, oraimina ayana.

Uinantaraki

¹² ✧ Dividivi undag ung wak negne, go ne gunap dividivi upeba oraimumu, upeba onan. Dividivi undag ung wak negne, go divi da ne amat den anekpe. ¹³ ✧ Nakwai me danawa oya sira danawa me nakwai oya, go God mame duwam wakukamumpe. Kwapiwa me uinantaraki oya onan, me Ayapan oya, sira Ayapan me kwapiwa oya. ¹⁴ ✧ God yusiwa meuma gumbe Ayapan bo meuma gumbe sira inai yoine, sira yusiwa meuma gumbe God sira nu bo numa gumbe warinam numpe yoita. ¹⁵ ✧ Ye den yaug anoyana? Ye kwapuiwa me Keriso kuwapiwa gampenwa. Ye Keriso kwapiwa gampenwa aug uinantaraki vesinawa kwapiven aya? ¹⁶ ✧ Ye den yaug anoyana? Apan me uinantaraki vesinawa gaibu ipewa mu kwapuwa desirom ape. Kuiyawa me tene, Apan vesin duwam mu kwapuwa desirom ape. ¹⁷ ✧ Megara apan me Ayapan gaibu ipewa me Guwawa gumbe desirom ape.

¹⁸ Uinantaraki den aya. Apan da kukaeba apewa, kukaeba meuma undag me kwapiwa daieve gumbe kukaeba ape. Megara, apan me uinantaraki apewa, me membo kuwapiwa gumbe kukaeba ape. ¹⁹ Ye den yaug anoyana? Ye kwapuiwa me Guwawa Iyakaisiyapama gweyawa. Sira ye daneyap Guwawa Iyakaisiyapama wakeivi. Me God gumbe ye auyana. Ye tamtut yeumawa

✧ **6:11:** Tai 3:3-7 ✧ **6:12:** 1Ko 10:23 ✧ **6:13:** 1Te 4:3-5 ✧ **6:14:** Rom 8:11; 1Ko 15:20; 2Ko 4:14 ✧ **6:15:** Epe 5:30 ✧ **6:16:** Mat 19:5
 ✧ **6:17:** Jon 17:21-23; Rom 8:9-11

onan me God meumawa. ²⁰ ☆ Ye garawa gumbe sira gwiruwariyenne God meumawa ayana. Meoya, ye kwapiwa gumbe God eyawa meuma taibe toyau muniya.

7

Memgebip

¹ Gare dividivi ye teyanawa oya: Apan me vesin den aupewa me oraimina. ² Megara uinantaraki den atan oya apan desirom desirom me biviwa aupe, sira vesin desirom desirom me memawa aupe. ³ Memawa nau meumawa biviwa gumbe ape, sira meib biviwa nau meumawa memawa gumbe ape. ⁴ Biviwa me kwapiwa gumbe yusiwa onan me memawa gumbe, sira meib memawa me kwapiwa gumbe yusiwa onan me biviwa gumbe. ⁵ Ye desirom desirom yusiwa yeuma den wakukamiya. Megara, me bainya ye danewa desirom ake koni pipi nun oya ubeube wakeya, meve sira toboraya. Ye yembovit oma den ane amaraya Seitan ye amaorot ayempetan. ⁶ Ne mame bainya veni ye atan oya den diruini. ⁷ Ne imunap iyayapan undag ne mina ape. Megara, apan desirom desirom om meuma gina ubeube God gumbe bone, sira apan me mame aune dawa me atame aune.

⁸ Ne mamaraga ge kwapura gumbo veni. Mu ne mina mem den apewa me mu gumbo oraimina.

⁹ ☆ Megara, mu mumbovit amat den ape ipewa, mu mem ape. Kuyawa mu mem apewa me oraimina, go danowo ikpewa me oraimina onan. ¹⁰ ☆ Ne mem ayawa gumbo mame dirumeni, go ne mame den dirumeni Ayapan dirumivi. Vesin me memawa gumbe garakue den di ape. ¹¹ Me garakue ape ipewa, sira mem den ape meib

☆ 6:20: 1Ko 7:23; 1Pi 1:18-19 ☆ 7:9: 1Ti 5:14 ☆ 7:10: Mat 5:32

di wakepe, go memawa gumbe sira wasiwampe. Sira memawa biviwa den di kwepe.

¹² Iyayapan upeba gumbo ne mame dirumeni, go Ayapan den dirumivi. Memawa anotumat aivi go biviwa onan. Sira biviwa mame memawa gaibu vinigimtan anoiviwa memawa den di kwepe. ¹³ Biviwa anotumat aivi, go memawa onan. Sira memawa mame biviwa gaibu vinigimtan anoiviwa me den di kwepe. ¹⁴ Kuyawa memawa anotumat den aiviwa me biviwa gumbe iyakaisi ane. Sira biviwa anotumat den aiviwa me memawa gumbe iyakaisi ane. Mu den iyakaisi ayawa ipewa, mu usitainawa miyotapam, go gare mu iyakaisi.

¹⁵ ☆ Megara, anotumat den aiviwa me kwem aipe ipewa, me kweya aipe. Inaiinai me danave memawa anotumat aiviwa go biviwa anotumat aiviwa mu memgebip muma danave tunat den aya. God ye yum gumbe vinigintan oya yenan auwane. ¹⁶ ☆ Biviwa. Ge memagwa waitawaita awana go onan, me aninin ge anoana? Sira, memawa. Ge biyugwa waitawaita awana go onan, me aninin ge anoana?

¹⁷ Ayapan me apan desirom desirom inaiinai meuma danave waketan arawa kep te wanne sira me apa menan auwane. Me inaiinai meuma danave aigimpe. Ne siosi undag danave meib dirumeni. ¹⁸ Bira da menan au meuma aune sira me kwapituitui wait aunewa, me kwapituitui den aunewa mina den ape. Sira bira da kwapituitui den aunewa me kwapituitui den aupe. ¹⁹ ☆ Kwapituitui ane go, kwapituitui den ane go, me divi da onan. Kuyawa kokawa me God gwangwan meuma yumnasigimpe. ²⁰ Apan desirom desirom me au meuma aunewa me inaiinai meuma danave wakeigimpe. ²¹ Ge ankwatave nau ege danave au

☆ 7:15: Rom 14:19 ☆ 7:16: 1Pi 3:1 ☆ 7:19: Rom 2:25; Gar 5:6; 6:15

meuma auwanawa me den anoa. Megara, ge oma ane ui onanwa auwawa ui onanwa auwa. ²² ☆ Ankwatave nau aiviwa me Ayapan gumbé au meuma aupewa, me ui onan abnawa Ayapan meuma. Me mina ui onan abnawa me au meuma aupewa, me ankwatave nau aiviwa Keriso meuma. ²³ Ye garawa gumbé gwiruwadyenne. Iyayapan ankwatawo nau eme muma den aya. ²⁴ Tatangwanen, ye desirom desirom au meuma auyanawa, inaiinai meuma danave God gumbé wakeya.

²⁵ Otau munan Ayapan ne den didnedne, go ne anoeniwa yentna. Ayapan nenan ano meuma negne sira anotumat anegne. ²⁶ Kum garewa me yaigiwane. Meoya ne anoeni apan meib wakeigimpe me oraimina. ²⁷ Ge biyuk gaibu tunat anawa vettan oya den anoa. Ge vesin gaibu den tunat anawa vesin autan oya den anoa. ²⁸ Ge mem anawa me kukaeba geuma onan, sira otau mem anewa me kukaeba meuma onan. Megara mem aya igiyawa matai danadawai aupe. Ne topai eni danadawai meiba ye matai auya.

²⁹ Tatangwanen, ne mame veni. Kum pipi aivi. Kum gare utan aiviwa vesin gaibu igiyawa mu vesin onan mina ape. ³⁰ Iruvemewa mu it den veme mina ape. Degadega emewa mu degadega den eme mina ape. Dividivi gwid-waremewa mu dividivi mumawa onan mina ape. ³¹ ☆ Piyu mame tawaraeba bog emewa kokavit den ape. Kuyawa piyu mame tawaraeba uwag gaveyag ampe.

³² Ne anoeni ye danadawai den auya. Vesin den aunewa me Ayapan meuma anoiviwa anak imi danawa undag barauk aigimpe aninin Ayapan degadega ape. ³³ Megara apan me vesin aunewa me anoivi aninin biviwa degadega ape. ³⁴ Sira me piyu mame ano meuma anak aigimpe me imi danawa obiren. Apan den aune vesinawa ge otau

mu Ayapan meuma anoiviwa gumbe imi danowa me apa baraupe, kwapuwa ge guwowa gumbo iyakaisi ape. Go, apan aune vesinawa me anoivi aninin apan degadega ape, sira piyu mame anoano meuma anak aigimpe. ³⁵Ne mame veni ye yembovit oraiwa yeuma autan oya. Ne den veni inaiinai yeuma yaigiwape. Ne anoeni inaiinai yeuma me oraimina toborag vinene sira Ayapan gumbe imi danewa desirom tobot ag nau aigimiya.

³⁶Da bira me gwaitawa me otau gaibu. Gwaitawa me kwapiwa pun toivi. Mamawa anone me gwaitawa gumbe oraimina den aivi. Sira gwaitawa apan da autanit di meib mamawa anope ipewa, me meib ape. Me kukaeba den ape. Mu memgebip ape. ³⁷Megara mamawa nonewa yaigiwane sira me imive gwaitawa mem atan den anoivi. Me imive atan anoiviwa oma apewa, sira me anoivi gwaitawa otau me inaiinai meumawa gumbe meib wakepewa, mamawa me epin oraiwa ane. ³⁸Meoya mamawa me gwaitawa otau apan da autan ung wapewa me oraimina. Sira mamawa me gwaitawa otau apan da den autan ung wapewa me egave oraimina.

³⁹☆ Biviwa me memawa kanninga vin wakenewa me memawa gaibu tunat ane. Memawa me bo tope ipewa, vesin me ui onan wakene, da bira me anoiviwa gumbe oma ane mem ape. Megara me Ayapan gumbe mekut ape. ⁴⁰Ne anoeniwa gumbe veni. Vesin me meib wakepe ipewa me degadega koka ape. Ne anoeni ne God Guwawa meuma gaibu.

8

Mae Ge Nakwai Me God Ugaugaeba Gumbe Teyawa

¹☆ Ugauga goddeba gumbe puyo wantan oya teeni. Nu undag yaug anotu, anoano me iyayapan mu mumbovit

waiyape, go baigan me iyayapan sig dotpe. ² ✧ Apan da me divi da yaug anone mina anope ipewa, me divi da den yaug anone sira ande me yaug anotanit di. ³ Megara, da bira God gumbe baigan apewa, God me yaug ano wanne.

⁴ ✧ Nu vete god ugaugaeba gumbe nakwai teg nemewa oya. Nu yaug anotu piyu egave god ugaugaeba den wakene, sira God desirom mekut, upeba onan. ⁵ Kwiminai, piyu egave, iyayapan god go ayapan vemewa obiren wakeeme. ⁶ ✧ Nunan Mamunwa God desirom wakene. Dividivi undag me gumbe uwaya nu mina me gumbe waketu. Sira Ayapan desirom me Iesu Keriso. Dividivi undag me gumbe wakeya nu mina me gumbe waketu.

⁷ Megara, iyayapan upeba ano mame yaug anoya, upeba den yaug anoya. Iyayapan upeba numan god ugaugaeba amave amiya. Ande gare mu nakwai nemewa me nakwai god ugaugaeba gumbe teemewa yaug anog neme. Mu danowa oraiwa me yusiwa onanwa, me miyot ane. ⁸ Megara nakwai den bonun God oya aipe. Nu nakwai me den natawa, nu divi da den waropiyata. Sira nu nakwai me natawa, divi da den auta.

⁹ ✧ Ye yaukapa. Ye yusiwa yeuma me yutuwa onan igiyawa namuwa tobotpetan. ¹⁰ Ge ano gaibu. Ge god ugaugaeba gweyave wakeg nakwai negewa da bira ge yawakpe ipewa, me danawa oraiwa yusiwa onan, go me yusiwa aukapa nakwai god ugaugaeba gumbe teemewa nape. ¹¹ ✧ Apan me danawa oraiwa yusiwa onan. Ano geuma me wakukampe. Keriso me tatagwa oya gaibu botone. ¹² Ye mame mina tateaiwa gumbo kukaeba ene. Ye mu danowa oraiwa yusi onanwa wakukamene. Ye Keriso gumbe kukaeba ene. ¹³ ✧ Meoya nakwai me ne

✧ **8:2:** Gar 6:3 ✧ **8:4:** Deu 4:39; 6:4; Gar 4:8 ✧ **8:6:** Epe 4:5,6

✧ **8:9:** Rom 14:13-15; Gar 5:13 ✧ **8:11:** Rom 14:15,20 ✧ **8:13:** Rom

tatan namiwa tobotpe ipewa, gare mame utan aipewa ne mae sira den natna. Ne tatan namiwa den tobotna.

9

Apasoro Yusiwa Meuma

¹ ☆ Ne ui onan yai waketanwa onan? Ne apasoro onan? Ne Ayapan numa Iesu Keriso den yauna? Ye Ayapan gumbe nau neumawa onan? ² ☆ Ne iyayapan upeba munan apasoro den ana, go natawa di yenan ne apasoro ana. Ne Ayapan gumbe ye guniyap apasoro nauwawa ana, ye me taibe toyau muniyana.

³ Iyayapan pui negemewa munan gae garawa mame veni. ⁴ ☆ Nu nakwai ge yoi natan oya yusiwa gaibu onan? ⁵ Apasoro upeba ge Ayapan gwanebaiwa ge Kepas* mina, nu anotumat biyutuwa bog angetan oya yusiwa nu gunup onan? ⁶ Sira, ne ge Banabas, nu nukut inaiinai numa nauwawa ete. Nu nau yankwetan yusiwa nu gunup onan?

⁷ Bira anmaga membovit garawa aivi mut abnawa aivi? Bira membovit greipe nauwawa warivi greip magawa den naivi? Bira membovit sip amaraivi am meuma den naivi? ⁸ Ne dividivi mame apaniren anoiviwa gumbe veni? Gwangwan gaibu meib waivi, go onan? ⁹ ☆ Kuyawa Mosisi Gwangwan meuma danave tene, Burumakau me amawa gumbe nakwai wiit ememe parawa aiviwa, divi da gumbe burumakau noiwa den toboriya. God burumakau amaraivi, go onan? ¹⁰ ☆ Go, God nunan oya mame undag waivi go onan? Natawa di, me nunan oya mame waivi. Apan nau wariviwa me owanowan gumbe nau watpe. Sira apan nakwai wiit ariviwa me owanowan gumbe nau ape.

☆ 9:1: Apa 22:17-18; 26:16; 1Ko 15:8-9 ☆ 9:2: 2Ko 3:2-3 ☆ 9:4: Ruk 10:8 * 9:5: Me Pita. ☆ 9:9: Deu 25:4; 1Ti 5:18 ☆ 9:10: 2Ti 2:6

Kuiyawa mu matai kep teg mumawa bope. ¹¹ ☆ Nu dividivi guwawa meuma ye daneyap vetna ipewa, maura uwane ye guniyap dividivi yeuma nu bota. Me nu ye guniyap kokavit anoete go onan? ¹² ☆ Iyayapan upeba ye guniyap yutuwa mame auemewa, nu yutuwa mame egave auponu.

Megara nu yutuwa mame gumbe divi da den atu, nu dividivi undag oya yai di waketu. Kuiyawa nu topaiatu gae oraiwa Keriso meuma wakukamta. ¹³ ☆ Ye den yang anoyana? God gweyave iyakaisi nauwawa emewa mu God gweyave nakwai muma nape, sira iyakaisi kem meuma oya nau emewa mu iyakaisi kem meuma gumbe teyawa dividivi kep teg bope. ¹⁴ ☆ Epin desirom meib, Ayapan dine gae oraiwa opata vemewa mu gae oraiwa nauwawa gumbe inaiinai mumawa oya dividivi bope.

¹⁵ Megara ne yusiwa mame desirom da den ana. Ne owanowan meiba gumbe dividivi mame den teeni. Da bira ne waiya neuma mame ne gunap atan aupe ipewa ne boatna. Ne gunap bo oraimina. ¹⁶ ☆ Ne gae oraiwa opata eni, go me waiya neumawa den ape. Kuiyawa me ne imunap ataneniwa. Ne gae oraiwa opata den watna ipewa, me kukaeba ne gunap. ¹⁷ Ne nembo anoeniwa gumbe opata eniwa ne garawa neuma autna. Megara ne den anoeniwa gumbe opata eni ipewa, God anotumat anegne nau meuma eni. ¹⁸ Ne garawa neuma me dimbae? Ne gae oraiwa opata veni, go ne garawa neuma oya onan di ingui opata veni, sira opata veniwa ne yutunwa neuma kokavit den eni kusikaren eni.

¹⁹ Iyayapan undag gumbo ne ui onan wakeeni, go ne iyayapan undag ankwatawo nau eni. Ne iyayapan ande obiren tamtan oya. ²⁰ ☆ Ju igiyawa oya ne Ju apan mina

☆ 9:11: Rom 15:27 ☆ 9:12: Apa 20:34; 2Ko 11:9 ☆ 9:13: Deu 18:1-3
 ☆ 9:14: Mat 10:10; Gar 6:6 ☆ 9:16: Jer 20:9 ☆ 9:20: Apa 21:20-26

ana. Ju igiyawa mu botan oya. (Ne nembo Gwangwan ankwatave den wakena,) go Gwangwan ankwatave wakeeme igiyawa oya Gwangwan ankwatave wakeeni mina ana. Me Gwangwan ankwatave wakeeme igiyawa mu tamtan oya. ²¹ (Ne God Gwangwan meuma gumbe daieve den wakena, Keriso Gwangwan meuma ankwatave wakena.) Gwangwan gumbe onan igiyawa oya ne Gwangwan gumbe onan mina ana. Ne Gwangwan gumbe onan igiyawa mu tamtan oya. ²² ☆ Yutuwa onan igiyawa oya ne yutunwa onan mina ana. Yutuwa onan igiyawa mu botan oya. Ne iyayapan undag oya dividivi undag ana. Inaiinai undag danave ne yusiyusi ag iyayapan upeba waitawaita muntan oya. ²³ Ne gae oraiwa oya dividivi undag eni. Ne gaibu waribiya autan oya.

²⁴ Ye den yaug anoyana? Kintoto eme igiyawa mu undag kin tope, go mu danowo desirom mekut garawa aupe. Meoya, ye kin toya, sira garawa auya.

²⁵ ☆ Kae eme igiyawa undag mu dividivi undag mumbovit amarape. Mu kin keretawa autan oya mumbovit amarape, go me matai kukaipe. Nu kin keretawa autan oya numbovit amarete, sira me den di kukaipe. ²⁶ Meoya ne ebu ambuwa oya den anonawa ne den kintotna. Sira ne kae naninwa gumbe totnawa ingui den totna. ²⁷ ☆ Ne kwapunwa tog ne atna me nonwa aupe. Kuiyawa ne iyayapan upeba gumbo opata wana, go ne nembo waropiyatuman.

10

Isuraeru Igiyawa Kuinui Mumawa Me Dirumivi

☆ 9:22: 2Ko 11:29 ☆ 9:25: Pir 3:14; 2Ti 2:4-5; 4:7-8 ☆ 9:27: Rom 8:13; 13:14

1 ✧ Tatangwanen, ne imunap anoeni aib teeniwa ye yaug anoya. Nu mamanaiwa undag irikup ankwatave amiya sira mu undag poemam danave togomag amiya. 2 Mu undag irikup ge poeman danave babataito ag Mosisi gumbe amiya. 3 ✧ Mu undag guwawa nakwaeba gina desiroma naya. 4 ✧ Mu undag guwawa yoiba desiroma naya. Guwawa buinunu mu gaibu onne mu me gumbe yoi naya. Guwawa buinunu me Keriso. 5 ✧ Megara, God mu obiren gumbo degadega den ane, meoya at inguiwa arawa danave mu wakukamunne.

6 ✧ Dividivi mame matadnewa didnuntan oya. Mu kukaeba anoeme mina nu kukaeba den anota. 7 ✧ Mu upeba aya mina ye god ugaugaeba den waiyaya. Me tene, Iyayapan yan wakek nakwai yoi naya sira wan yoik tare wariya. 8 ✧ Mu upeba uinantaraki aya mina nu uinantaraki den ata. Uinantaraki oya kum desirom danave iyayapan 23,000 mu boriruwaya. 9 ✧ Mu upeba Ayapan gumbe ageyau aya mina nu Ayapan gumbe ageyau den ata. Mokare aramne mu boriruwaya. 10 ✧ Mu upeba gunat aya mina ye gunat den aya. Guriviwa abnawa mu wakukamunne.

11 Dividivi mame munan matadnewa didnuntan oya. Sira me tenewa nu toyau nuntan oya. Oieba nu gunup uwaivi. 12 Meoya da bira anoivi ne kikikit yokeeniwa, me yaukapa den aikpe. 13 Ye amaerot wait auyana. Iyayapan undag amaerot wait yaug anoya yekut onan. God me natawa di, meoya amaerot ye oma den ane iyai di wakeyawa me den yempe. Amaerot gaibu me amaerot

✧ **10:1:** Eks 13:21-22; 14:22-29 ✧ **10:3:** Eks 16:35 ✧ **10:4:** Eks 17:6; Nam 20:11 ✧ **10:5:** Nam 14:29-30 ✧ **10:6:** Nam 11:4,34; 1Ko 10:11 ✧ **10:7:** Eks 32:6 ✧ **10:8:** Nam 25:1-9 ✧ **10:9:** Nam 21:5-6
 ✧ **10:10:** Nam 16:41-49

gumbe ebu toyau yempe dauwag aisiya, meoya ye oma ape iyai di wakeya.

God Ugaugaeba Buyunaeba Ge Ayapan Augoi Nakwaeba

¹⁴ Meoya, iyayapan neuma. Ye god ugaugaeba den wayaigimiya. ¹⁵ Ne ano igiyawa gumbo gae veni mina yenan gae veni. Ne gae veniwa ye yembovit kep teg yauya. ¹⁶ ✧ Gaun ap meuma nu waribiete, me gumbe nu nata Keriso diyawa nu undag auete, go onan? Bredi warensiete, me nu nata Keriso kwapiwa meuma nu undag auete, go onan? ¹⁷ ✧ Kuiyawa bredi desirom. Nu obiren, go nu kwapunwa desirom. Nu undag bredi desirom nata.

¹⁸ ✧ Kwapuwa gumbe Isuraeru igiyawa ye anoya. Mu puyo nakwaeba neme igiyawa sira mu kem iyakaisi egave puyo nakwaeba kep eme go onan? ¹⁹ ✧ Ne dimbae veni? Ugauga goddeba gumbe puyo nakwaeba teyawa me natawa dimbae da wakene veni? Sira uauga goddeba me natawa dimbae da wakene veni? ²⁰ ✧ Natawa da onan ne veni. Ne veni god ugaugaeba gumbe anotumat igiyawa mu airapu kukaeba gumbe teeme, God gumbe onan. Ne topaieni ye airapu kukaeba gumbe toboraya. ²¹ ✧ Ye oma den ane Ayapan ap meuma gumbe nayana sira airapu kukaeba ap mumawa gumbe naya. Ye oma den ane Ayapan teboru meuma gumbe nayana sira Seitan teboru meuma gumbe naya. ²² ✧ Ye anoene Ayapan nu gunat numpe? Nu yutunwa onan, megara Ayapan yusiwa koka.

Anotumat Aiviwa Ui Onan Waketanwa

²³ ✧ Ne oma ane dividivi undag atna, go ne den veni dividivi undag ne gunap oraimina. Upeba oraimina upeba

✧ **10:16:** Mat 26:26-28 ✧ **10:17:** Rom 12:5 ✧ **10:18:** Rvt 7:6
 ✧ **10:19:** 1Ko 8:4 ✧ **10:20:** Deu 32:17; Rev 9:20 ✧ **10:21:** 2Ko
 6:15-16 ✧ **10:22:** Deu 32:21 ✧ **10:23:** 1Ko 6:12

oraimina onan. Ne oma ane dividivi undag atna, go ne den veni dividivi undag dananwa sig dotpe. Upeba sig dotpe upeba den sig dotpe. ²⁴ ✧ Bira da menan oraiwa meuma oya den kinuni ape. Iyayapan upeba munan oraiwa mumawa oya kinuni ape.

²⁵ Gwiruwareme arawa apa mae gina ubeube gwiruwareme. Ye danewa oraiwa oya den anoya. Ye anoenewa gwiruwad naya. ²⁶ ✧ Kuiyawa piyu mame Ayapan meuma, sira dividivi undag me danave noidauwanewa me meumawa.

²⁷ Anotumat den eme igiyawa da desirom me ye eb te yempe. Ye aisietan anoenewa ye aisiya. Ye danewa oraiwa oya den anoya, dividivi undag ye namuyap tepewa ye naya. ²⁸ ✧ Megara da bira ye guniyap wape, Mame god ugaugaeba gumbe teemewa. Ye apan diruinewa oya ge danawa oraiwa meuma oya den naya. ²⁹ Ne dananwa oraiwa oya den veni. Apan da danawa oraiwa oya veni. Dimbae oya oma ane apan da danawa oraiwa meuma me ne ui onan waketanwa kep teg nekpe? ³⁰ ✧ Ne God gumbe gaun wan nakwai neni. Dimbae oya ne gaun veniwa oya ye gunat ne gunap ene?

³¹ ✧ Meoya ye nakwai nayawa go, yoi nayawa go, dividivi undag ye ayawa, ye God eyawa meuma oya undag aya. ³² ✧ Ye Ju igiyawa gumbo, Griisu igiyawa gumbo, God siosi meuma gumbe, namuwo den tobot muniya. ³³ ✧ Ne ebu undag danave iyayapan undag degadega muneni. Ne oraiwa neuma oya den kinuni eni. Ne iyayapan obiren oraiwa muma oya kinuni eni. Kuiyawa ne imunap mu waitawaita aupe.

✧ **10:24:** Rom 15:1-2 ✧ **10:26:** Sam 24:1 ✧ **10:28:** 1Ko 8:7
 ✧ **10:30:** 1Ti 4:4 ✧ **10:31:** 1Ko 3:17 ✧ **10:32:** Rom 14:13 ✧ **10:33:**
 1Ko 9:20-22

11

¹ ✧ Ne Keriso aiviwa mina eni. Ye ne eniwa mina aya.

Waiyaigimtanwa Gaiyawa

² Ne ye waiyeneneni. Kuyiawa ye dividivi unadk danave ne imug negene, sira ne ye guniyap barauenywa ye kikikit yumnatene.

³ ✧ Megara ne anoeni ye anoya. Apan undag kuyiowa me Keriso, vesin undag kuyiowa me apan sira Keriso kuyiawa me God. ⁴ Apan da nun waivi sira God gaiyawa waiviwa, divi da kuyiave umpewa me kuyiawa ubmam ape. ⁵ Megara vesin da nun waivi sira God gaiyawa waiviwa, divi da kuyiave den umpewa, me kuyiawa ubmam ape. Me kuyiyagumawa maruwatpe mina ubmam ape. ⁶ Vesin me kuyiawa den umpewa, kuyiyagumawa tuipe. Vesin kuyiyagumawa tuipe sira mat watpe menan ubmam ape ipewa, me kuyiawa umpe. ⁷ ✧ Apan kuyiawa den umpe. Apan me God irawa meuma sira God eyawa. Vesin me apan eyawa meuma. ⁸ ✧ Kuyiawa apan me vesin gumbe den wadne, go vesin me apan gumbe wadne. ⁹ Apan me vesin oya den wadne, go vesin me apan oya wadne. ¹⁰ Meoya vesin me aneya oya yusiwa toyau muniviwa kuyiave umtanit di.

¹¹ Apan me vesin gaibu wakeeme Ayapan gumbe, sira vesin me apan gaibu wakeeme Ayapan gumbe. ¹² Vesin me apan gumbe wadne. Meib apan me vesin gumbe yoine, go dividivi undag God gumbe onamiya. ¹³ Ye yembovit yang anoya. Vesin kuyiave den umkape God gumbe nun wapewa me oraimina go? ¹⁴ Evedni inaiinai etewa me toyau yenivi, go onan? Apan kuyiyagumawa yobe

✧ **11:1:** 1Ko 4:16 ✧ **11:3:** Gen 3:16; Epe 5:23 ✧ **11:7:** Gen 1:26-27

✧ **11:8:** Gen 2:18-23

ipewa, me membo ubmam ape. ¹⁵ Megara vesin kuiyagumawa yobe ipewa me membo eyawa aupe. Kuiyagumawa yobewa vesin wanne, me kuiyave umigimtanwa. ¹⁶ Apan da bira gae mame gumbe anoiviwa ube wape, go nu inaiinai numa meib da onan, sira me God siosi meuma danave den wakene.

Ayapan Augoi Nakwaeba

¹⁷ Ne gae da ye guniyap watna anoya. Ne ye den wai yeneneni. Kuiyawa ye agoniyag toborayawa me oraimina onan, me kukaine. ¹⁸ ✧ Namuiiren, ye siosi danave agoniyayawa, ye yapeyap ano gina ubeube wakeya ne anona. Ne kusi da yaug anoeni. ¹⁹ Ye yapeyap ano gina ubeube wakeyawa kum dada pawapewa. Kuiyawa me gumbe anotumat natawa eme igiyawa ye yapeyap taibe ape. ²⁰ Ye aogniyayawa, me Ayapan Augoi Nakwaeba natan oya onan. ²¹ Ye nayawa, ye desirom desirom nakwai garakaya naya. Apan da iyagon arivi sira dawa yoi kokavit naivi. ²² Ye gwe yeuma apa nakwai ge yoi nene, megara ye God siosi meuma amaratan den anoene, sira tawara onan igiyawa ubmam munene? Ne dimbae ye guniyap watna? Ne mame oya wai yentna? Onan di.

²³ Ne Ayapan gumbe aunawa me ye guniyap barautna. Ayapan Iesu arampuna ominawa menan baraune. Me apa Ayapan Iesu breidi aug, ²⁴ gaun wane, ivi me warensine wane, Mame ne kwapunwa, me yenan oya. Mame aya imug teg ne anonegimiya. ²⁵ ✧ Ebu meib, augoi nakwaeba onananewa me ap aug wane, Ap mame agi mataiwa di neuma gumbe. Mame aya, sira ye nayawa imug teg ne anonegimiya. ²⁶ Evedni ye breidi mame ge ap mame nayawa, ye Ayapan bo meumawa opataeba waigimiya. Ivi meve Ayapan uwape.

²⁷ ✧ Meoya, bira da oraimina onanwa me breidi nape, sira Ayapan ap meuma napewa, me Ayapan kwapiwa ge di meuma gumbе kukaeba ape. ²⁸ Apan membo yaukape breidi nape ap nape. ²⁹ Da bira Iesu kwapiwa yai yai den yaug anokape nakwai ge ap napewa, me oya membovit keptete aupe. ³⁰ Kuyawa mame oya, ye yapeyap yusi onan igiyawa, yuwat igiyawa obiren wakeya, sira boriruwawaya igiyawa obiren wakeya. ³¹ Megara nu numbovit yai yai yaug anota ipewa nu den kepte numpe. ³² ✧ Nu Ayapan gumbе keptete autawa, me inaiinai numa gwambe atuwa wasiwanumpe. Kuyawa Ayapan me piyu mame gaibu nu den kepte numpe oya.

³³ Meoya, tatanaiwa. Ye nakwai natan oya agoniyayawa, ye desirom desirom upeba munan amaraya. ³⁴ Da bira iyagon ariviwa, me gwe meuma apa nape. Ye agoniyayawa me den kepte yempe oya.

Dividivi upeba gumbo ne ye guniyap oneknawa ebu watna.

12

Guwawa Puyo Meuma

¹ Tatangwanen. Guwawa puyo meuma gumbе ne imunap ye anoya. ² ✧ Ye yaug anoyana. Ye God gumbе den anotumat ayawa, iyayapan mu ugauga goddeba gumbе tam yeniya. God me gae den waiviwa gumbе ye tam yeniya. ³ ✧ Meoya ne mame ye toyau yeneni. Bira da God Guwawa gumbе gae waiviwa me den wape, Iesu wakukampe. Sira da bira Guwawa Iyakaisiyapama gumbе onan ipewa me oma den ane wape, Iesu me Ayapan.

✧ **11:27:** Ibr 10:29 ✧ **11:32:** Ibr 12:5-6 ✧ **12:2:** Abk 2:18-19

✧ **12:3:** 1Jn 4:2-3

⁴ ☆ Guwawa puyo meuma gina ubeube wakeya, go Guwawa desirom. ⁵ God nauwawa gina ubeube wakeya, go Ayapan desirom. ⁶ God nau eme igiyawa nau muma gina ubeube wakeya, go God desiroma me iyayapan undag danowo nau dividivi undag warivi.

⁷ Megara, apan desirom desirom Guwawa gumbene. Guwawa me taibe anewa, desirom desirom ano ube ube taibe eme, me iyayapan undag oraiwa botan oya. ⁸ Apan da Guwawa gumbene anoano oraiwa gaiyawa God wanne, sira dawa Guwawa desiroma gumbene anoano gaiyawa wanne. ⁹ Sira dawa Guwawa desiroma gumbene anotumat wanne, dawa Guwawa desiroma gumbene warina muntan oya Guwawa ano meuma wanne. ¹⁰ Sira dawa irayauyau atan oya yusiwa wanne, dawa God gaiyawa wanne, dawa guwawa me ambuwa yaug anog kep tetanwa wanne, dawa gae pedna ubewa wanne, sira dawa me pednawa gae biroriyatanwa wanne. ¹¹ ☆ Megara Guwawa desiroma dividivi nau undag mame aivi. Me imive Guwawa ano meuma apan desirom desirom keptete wanne.

¹² ☆ Kwapiwa desirom, go me naniwa obiren gumbene yunadne. Naniwa obiren, go mu undag kwapiwa desirom danave yunasiya. Keriso me mina gaibu. ¹³ ☆ Ju igiyawa go, Griisu igiyawa go, ankwatave nau eme igiyawa go, ui onan igiyawa go, nu undag babataito autu kwapiwa desirom atu. Sira nu undag Guwawa desirom natu.

¹⁴ Natawa di, kwapiwa me naniwa desirom gumbene onan, kwapiwa me naniwa obiren gumbene yunasiya. ¹⁵ Airaniwa wape, Ne naniwa onan, meoya kwapiwa meumawa onan. Me meib wape ipewa, airaniwa me kwapiwa gumbene onan? Onan, me kwapiwa gumbene yunadne. ¹⁶ Naunawa wape, Ne yangawa onan, meoya kwapiwa meumawa onan. Me

☆ 12:4: Rom 12:6 ☆ 12:11: 1Ko 7:7 ☆ 12:12: 1Ko 10:17 ☆ 12:13: Gar 3:28

meib wape ipewa, me kwapiwa gumbe den yunadne? Onan di, me kwapiwa gumbe yunadne. ¹⁷ Kwapiwa undag yangawa ipewa, ampa anope? Kwapiwa undag naunawa ipewa, ampa imutpe? ¹⁸ God imive me kwapiwa danave naniwa desirom desirom yumnadne. ¹⁹ Naniwa undag gina desirom ape ipewa, kwapiwa ampa? ²⁰ Megara naniwa obiren wakeya, go kwapiwa desirom.

²¹ Yangawa oma den ane naniwa dipe, Ne genan den anoeni, Sira kuiyawa oma den ane amawa dipe, Ne genan den anoeni. ²² Onan. Iyayapan yaupe kwapiwa danave naniwa upeba yusiwa onan, go mu nau aigimtanwa muma. ²³ Nu anotu kwapiwa danave naniwa upeba koka onan, go mame gumbe ebnotu kokavit ata. Sira nani upeba yautanwa oraimina onanwa gumbe mu oraimina kokavit ata. ²⁴ Nani upeba nu gunup oraiminawa nu amat den amunta. Megara nani upeba oraiwa gumbe yunat den ayawa God ebnotu kokawa amunne kwapiwa gumbe oma desiromit ane. ²⁵ Meoya kwapiwa gumbe ano ubeube onan, sira naniwa desirom desirom amat garawan aigimpe. ²⁶ Naniwa desirom danadawai aupe ipewa, naniwa undag me gaibu danadawai aupe. Sira naniwa desirom ebnotu aupe ipewa, naniwa undag me gaibu degadega ape.

²⁷ ☆ Ye Keriso kwapiwa, sira ye desirom desirom me naniwa meuma. ²⁸ ☆ God siosi danave iyayapan upeba gumbo at munne. Namu apasoro, duwameba God gaiyawa vemewa, duwamdesiyawa toewanewan igiyawa, meve irayauyau eme igiyawa, me gumbe warinamuntan oya Guwawa ano meuma auyawa, iyayapan upeba wait-awaita muntan igiyawa, namuyoiyoi amuneme igiyawa, pednowa gae ubeube veme igiyawa. ²⁹ Mu undag apasoro? Mu undag God gaiyawa vemewa? Mu undag toewanewan

☆ 12:27: Rom 12:5 ☆ 12:28: Epe 4:11-12

igiyawa? Mu undag irayauyau eme igiyawa? ³⁰ Mu undag warinamuntan oya Guwawa ano meuma auya? Mu undag pednowa gae ubeube veme? Mu undag gae pednowa ubewa birorieme? ³¹ ☆ Ye Guwawa ano meuma kokawa autan oya imiwa yusipamit anoya.

Sira ne ebu oraivitwa toyau yentna.

13

¹ Ne iyayapan pednowa gae ubewa go aneya gae pedna ubewa watna ipewa, megara ne baigan gau onan ipewa, me ne bererin kae gong go bererin kae simbaru wayug wayug eni mina. ² ☆ Ne God gaiyawa oya Guwawa ano meuma gaibu, sira ne ano guwavewa undag ge ano painauwa undag yang anotna, sira ne anotumat neuma gumbe oma ane watna tui atan aipe ipewa, go ne baigan gau onan ipewa, ne onan di mina. ³ Ne dividivi undag tawara neumawa tawara onan igiyawa muntna, sira ne kwapunwa muntna oketpe ikpe ipewa, go ne baigan gau onan ipewa, oraiwa divi da onan.

⁴ Baigan me iyaiyai waketanwa, baigan me oraiwa. Me gunat den ape. Baigan membo iviwa owan den aupe. Baigan upeba yan den temumpe. ⁵ Me ano gwambe den ape, membovit den kinuni ape, danawa piri den wape. Ano kukaeba gumbe den yumnatpe. ⁶ ☆ Me kukaeba gumbe degadega den ape, natawa gumbe degadega ape. ⁷ ☆ Me dividivi undag gumbe den yankwepe, dividivi undag gumbe anotumat ape, dividivi undag gumbe owanowan aigimpe, dividivi undag iyai di wakeigimpe.

⁸ Baigan me den di onanape. God gaiyawa waiviwa me matai onanape. Pednawa gae ubewa me matai tobotpe onanape. Anoano me matai onanape. ⁹ Nu kusi da yang

☆ 12:31: 1Ko 14:1 ☆ 13:2: Mat 17:20 ☆ 13:6: Rom 12:9 ☆ 13:7: 1Pi 4:8

anotu, sira God gaiyawa kusi da vete. ¹⁰ Megara oraiminavitwa uwapewa, oraiminavit onanwa me inanatpe. ¹¹ Ne ud toranap ne ud usiusiwa mina gae wana, ud usiusiwa mina anona, ud usiusiwa mina yaug anona. Ne apan anawa dividivi ud usiusiwa ano meuma yankwena. ¹² Gare nu geyu gumbе yavete me e den sine, go me kumive nu ginungunwa gara yau ata. Gare ne kusi da yaug anona, go me kumive ne undag yaug anonegne mina ne undag yaug anotna.

¹³ ☆ Anotumat, owanowan, baigan, duwamdesi mame wakeigimpe. Duwamdesi mame danowo baigan me kuiya kokavitwa.

14

God Gaiyawa Watanwa Ge Gae Pednawa Ubewa Watanwa

¹ ☆ Ye baigan autan oya atataigimiya. Sira Guwawa puyo meuma gina ubeube, ye God gaiyawa watanwa imuiwa kokavit anoigimiya. ² Apan da gae pednawa ubewa wapewa, me iyayapan gumbo den wape God gumbе wape. Kuiyawa bira da me den anoivi, go guwawa meuma gumbе ano guwavewa waivi. ³ Megara God gaiyawa wapewa me iyayapan gumbo wape. Me iyayapan danowo sig dotpe, yutuwa mumpe sira watmemeyam mumpe. ⁴ Gae pednawa ubewa waiviwa me membo danawa sig dotpe, go God gaiyawa waiviwa me siosi sig dotpe. ⁵ Ne imunap ye undag pednewa gae ubewa waigimiya, go ne imunap kokavit ye God gaiyawa me waigimiya. Da bira gae pednawa ubewa waivi me gae ubewa den tobiroriyape siosi den sig dotpe ipewa, God gaiyawa waiviwa me egave, gae pednawa ubewa waiviwa me ankwatave.

☆ **13:13:** 1Te 1:3 ☆ **14:1:** 1Ko 12:31; 14:39

⁶ Tatangwanen, ne yenan onekna gae pednawa ubewa guniyap watna, megara God ano meuma taibe pawapewa, anoano, God gaiyawa, toewanewan, ye guniyap den tam onetnawa, oraiwa dimbae guniyap atna? ⁷ Bererin kae pruu^{*} go bererin kae aap, mu inaiinai mumawa gaibu onan. Mu noiwa taibe den apewa, aninin ye anoya mu dimbae noiwa veme? ⁸ Bererin kae trampet noiwa taibe den apewa, bira mut oya tamibarip ape? ⁹ Meib, ye mina pednewa gumbe gae taibe den venewa, ye dimbae venewa iyayapan aninin yaug anope? Ye noiwa painau vene di. ¹⁰ Piyu egave gae gina ubeube obiren wakeya, go desirom da me natawa onanwa onan. ¹¹ Apan da gae waivi me natawa ne den yaug anonawa, gae waiviwa gumbe ne gae ubewa, sira gae waiviwa me ne gunap gae ubewa. ¹² Ye guniyap meib. Ye Guwawa ano meuma imuiwa kokavit anoene. Guwawa ano meuma kinuni avigimiya, sira soisi sig dotan oya egave avigimiya.

¹³ Meoya apan da gae pednawa ubewa waiviwa, me nun wape oma ape tobiroriyape, upeba anope. ¹⁴ Ne pednanwa gae ubewa gumbe nun watna ipewa, ne guwanwa nun waivi, go ne kuiyanwa natawa den impe. ¹⁵ Ne dimbae atna? Ne guwanwa gumbe nun watna, sira ne kuiyanwa gumbe nun watna. Ne guwanwa gumbe bererin totna, sira ne kuiyanwa gumbe bererin totna. ¹⁶ Apan da gae ubewa den veme igiyawa at muma apa wakene. Ge guwagwa gumbe waribiya wana ipewa, ge gaun geuma gumbe apan mame aninin Amen, wape? Kuyiawa me gae pednawa ubewa den yaug anone. ¹⁷ Ge gaun vegewa oraimina, go ge apan da den siya dotpe.

¹⁸ Ne God gumbe gaun veni. Ne pednanwa gae ubewa gumbe obiren veni. Ye undag ne mina onan. ¹⁹ Megara,

* **14:7:** Me bererin kae bepuru mina.

siosi danave ne imunap kuiyanwa gaiyawa naningambenit gumbe iyayapan upeba toyau muntna. Kuiyanwa gaiyawa naningambenit me koka, pednanwa gae ubewa 10,000 me kusikaren.

²⁰ ☆ Tatangwanen, ye ud usiusiwa anoeme mina den anoya. Kukaeba gumbe ud usiusiwa mina anoya. Megara ye koka ayana mina anoya. ²¹ ☆ Gwangwan danave meib tene, Ayapan waivi. Ne iyayapan upeba pednowa ubewa gumbe sira gae upeba nouwa gumbe iyayapan mame dirumpna. Megara mu den anope.

²² Pednawa gae ubewa me irawa. Me anotumat eme munanwa onan, me anotumat den eme igiyawa munan. Megara, God gaiyawa me anotumat den eme munanwa onan, anotumat eme igiyawa munan. ²³ ☆ Meoya siosi undag toborag undag pednowa gae ubewa waigimpe ipewa, upeba anotumat yayiai den yang anoyawa igiyawa go upeba anotumat den emewa igiyawa, mu siosi unikpe ipewa, mu mamaib wape, ye kuiewa kukaimusiya go? ²⁴ ☆ Megara mu undag God gaiyawa waigimpe ipewa, da bira anotumat den aiviwa go yayiai den yang anonewa, me unikpe, mu undag me kukaeba meuma toyau wampe. Sira mu undag me kep teg wampe, ²⁵ me danave dividivi guwavewa matai taibe ape. Sira me wape, Natawa di God ye yapeyap wakene, koniwa yug God waiyape.

Yaiyai God Waiyatanwa

²⁶ ☆ Tatangwanen, nu dimbae wata? Ye oneg toborayawa ye desirom desirom bererin toya, toyau muniya, God ano guwavewa taibe aya, gae pednawa ubewa waya sira gae pednawa ubewa tobiroriyaya. Mame undag siosi

☆ **14:20:** Epe 4:14 ☆ **14:21:** Ais 28:11-12 ☆ **14:23:** Apa 2:13

☆ **14:24:** Jon 16:8 ☆ **14:26:** 1Ko 12:8-10

1 Korint 14:27 33 1 Korint 14:39

sig dottan oya aya. ²⁷ Da bira gae pednawa ubewa wape ipewa, duwam go duwamdesi wape, go duwamdesi me oma ane. Mu desirom desirom wape, sira da bira me tobiroriyape. ²⁸ Gae tobiroriyatanwa da den wakepe ipewa, gae pednawa ubewa me siosi danave noiwa iyagitpe. Sira me membovit God gumbe wape.

²⁹ ☆ God gaiyawa vemewa mu duwam go duwamdesi wape. Sira iyayapan upeba mu dimbae gae vemewa yaiyai anope. ³⁰ Apan da me yan wakeivi me God ano guwavewa taibe atanwa me gumbe uwape ipewa, gae numan waiviwa me gae yankwepe. ³¹ Ye undag oma ane desirom desirom God gaiyawa waya. Meoya ye undag oma ane yaug anoya sira yusiwa auya. ³² God gaiyawa vemewa guwowa mu God gaiyawa vemewa amowo ampe. ³³ Kuyawa God me anopianum onan me yum.

Iyakaisi igiyawa siosi mumawa undag danave eme mina, ³⁴ ☆ vesin siosi danave iyagit wakepe. Mu gae den watan waya. Mu noiwa auya. Gwangwan meib wane. ³⁵ Mem aya vesinowa mu imuwo divi da yaug anotan anoeme ipewa, mu gwe muma apa mu memeutuwa singui mumpe. Kuyawa vesin me siosi danave gae wapewa me oraimina onan.

³⁶ God gaiyawa ye guniyap yaig onne go? Go, ye yekut me auyana go? ³⁷ ☆ Bira da membo yaug anone me God gaiyawa waiviwa go guwawa abnawa ipewa, me ung wape ne dividivi ye guniyap teeniwa me Ayapan diruinewa. ³⁸ Me mame ung den wape ipewa, Ayapan me gumbe ung den wape.

³⁹ Meoya, tatangwanen. Gae pednawa ubewa den toboraya, go God gaiyawa venewa imuiwa yusipamit ki-

☆ 14:29: 1Te 5:21 ☆ 14:34: 1Ko 11:3; 1Ti 2:12 ☆ 14:37: 1Jn 4:6

nuni aigimiya. ⁴⁰ Dividivi undag ebu oraiwa gumbe sira yumateba oraiwa gumbe teg aigiya.

15

Keriso Sira Inaig Yoine

¹ Tatangwanen, gare ne imunap gae oraiwa ye diruitna anoya. Ne me ye guniyap opata ana. Me auyana, sira me gumbe yoiyene. ² Ye gae oraiwa ne guniyap opata anawa kikikit yumnasiya. Ye me gumbe waita auya. Megara ye yaiyai den anog me gumbe anotumat ayanawa anotumat yeuma waropiyaya.

³ ☆ Ne dividivi undag gumbe me kuiya kokawa namuirenwa ye guniyap barauna, sira ne gaibu me auna. Baiboru waiviwa mina Keriso nu kukaeba numa oya boane, ⁴ ☆ me sig umiya, Baiboru waiviwa mina me kum duwamdesiyawa danave sira inaig yoine, ⁵ ☆ me Kepas* gumbe namu uwane yaune, meve aigowawa 12 gumbo uwane yauya. ⁶ Ivi meve, me tatawaiwa 500 egave kum me desiroma gumbe me uwamunne yauya. Mu danowa obiren gare ande vineme, go upeba boriruwaya. ⁷ ☆ Meve ivi me Jemus gumbe uwane yaune. Meve apasoro undag gumbo uwamunne yauya. ⁸ ☆ Ne moeba yaina mina, megara iviren me ne gunap gaibu veniyane yauna.

⁹ ☆ Apasoro yapowo ne kusi, sira iyayapan oma den ane ne gunap apasoro wape. Kuyawa ne God siosi meuma edawai munna. ¹⁰ ☆ Ne numan onan, go gare ne God ano oraiwa gumbe oma ane apasoro nauwawa eni. Ne God ano oraiwa den wakukamna. Sira ne nau yaigipam ana, apasoro upeba undag ne mina onan, go ne nembo

☆ 15:3: Ais 53:5-12 ☆ 15:4: Mat 12:40; Apa 2:24-32 ☆ 15:5: Mat 28:16-17; Ruk 24:34 * 15:5: Me Pita. ☆ 15:7: Apa 1:3-4 ☆ 15:8: Apa 9:3-6 ☆ 15:9: Epe 3:8; 1Ti 1:15 ☆ 15:10: 2Ko 11:23

ano neumawa gumbe me den ana God ano oraiwa meuma gumbe ana. ¹¹ Meoya, ne ana go, mu aya go, nu meib opata atu, sira ye meib anotumat ayana.

Bo Gumbe Inaig Yoinewa

¹² Keriso bo gumbe sira inaig yoine opataeba eme, go ye yapeyap upeba aninin vene bo gumbe sira inaig yoipewa den matatpe. ¹³ Bo gumbe sira inaig yoipewa den matatpe ipewa, Keriso den sira inaig yoine. ¹⁴ Keriso den sira inaig yoipawa, nu opata etewa me natawa onan, sira anotumat yeuma gaibu natawa onan. ¹⁵ Nu numbovit yaug anotu nu ugauga God yangunwa yautuwa. Kuyawa bo gumbe sira inaig yoipawa den matappa, God me Keriso den sira inaig yoipe, go nu God me Keriso sira inaig yoine vetewa God oya yangunup yautu vetewa me uga vete. ¹⁶ Bo igiyawa bo gumbe den sira inaig yoipe ipewa, Keriso gaibu den sira inaig yoine. ¹⁷ Keriso den sira inaig yoipa ipawa, anotumat yeumawa natawa onan, sira ye ande kukaeba yeuma danave wakeyana. ¹⁸ Me natawa ipewa, Keriso gumbe boriruwayawa mu inanadmusia. ¹⁹ Nu inaiinai garewa danave Keriso gumbe owanowan numawa natawa onan, iyayapan undag danowa nu danadawai kokavit aete igiyawa.

²⁰ Megara gare, Keriso bo gumbe inaig yoine. Me boriruwayawa gumbo magawa namuirenwa ane. ²¹ ☆ Kuyawa bo me apan desirom gumbe uwane. Meib bo gumbe inaig yoinewa apan desirom gumbe uwane. ²² Adam gumbe iyayapan undag bo aya. Meib Keriso gumbe iyayapan undag inaimutpe. ²³ ☆ Megara desirom desirom yumateba gumbe. Namu, magawa namuirenwa Keriso. Meve Keriso sira uwapewa, Keriso iyayapan meumawa mu inaimutpe. ²⁴ Meve kum oieba uwape. Me

kumive Keriso me yusiwa namuyoiyoi atanwa undag, ano yusiwa undag ge yusiwa da undag wakukampe, meve me kin arawa Mamawa God nanive baraupe. ²⁵ ☆ Keriso me anavi undag amawa ankwatave tepe, meve me amaraivi kumiwa onanape. ²⁶ ☆ Anavi oieba me bo, sira me gaibu wakukampe. ²⁷ ☆ Kuyiawa, God me dividivi undag me amawa ankwatave tene mu noiwa auya. Dividivi undag mu me noiwa auya me wapewa, me natawa esine dividivi undag mu me noiwa auyawa me God membo mu danowa den wakene. ²⁸ Megara dividivi undag mu Apan Usiwa noiwa auyawa, Apan Usiwa membo gaibu God noiwa aupe. Kuyiawa God me dividivi undag danowa dividivi undag ape.

²⁹ Iyayapan bo igiyawa oya babataito apewa mu dimbae oya babataito ape? Sira bo igiyawa inaig yoipewa den di matatpe ipewa, divi oya mu bo igiyawa oya babataito ape? ³⁰ ☆ Divi oya nu evedni kukaeba aeba ete? ³¹ Tatangwanen. Ne Ayapan numma Iesu Keriso gumbene waiya yeneni. Waiya neuma ye yenan oya ne meib di veni. Ne kum evedni bo ataneni. ³² ☆ Ne iyayapan anoano mumawa gumbene at Epesas apa mae yusiatatu gaibu mut anawa ne dimbae oraiwa auna? Bo igiyawa den inaig yoipe ipewa,

Nakwai nata yoi nata. Kuyiawa nu umae bo ata.

³³ Ye gwambe den anoya. Eveba kukaeba me inaiinai oraiwa yeuma wakukampe. ³⁴ Kuyiawa oraiwa gumbene taigiya, sira kukaeba den aya. Iyayapan upeba God oya anoano kukaeba gaibu. Ye ubmam autan oya ne mame ye diruieni.

Kwapiwa Inaig Yoinewa

☆ 15:25: Mat 22:44 ☆ 15:26: Rev 20:14 ☆ 15:27: Sam 8:6

☆ 15:30: Rom 8:36 ☆ 15:32: Ais 22:13

³⁵ Megara da bira singui wape, Bo igiyawa aninin inaig yoipe? Mu kwapuwa aninin gumbe sira taig uwape? ³⁶ ☆ Ge kuiyagwa boredne. Ge veranawa me den botope ipewa, me sira den inaipe. ³⁷ Ge veramege nakwai wiit go dividivi upeba yawa muma, ge wait koka ayawa den vera. ³⁸ Megara God anoiviwa gumbe me kwapiwa wanivi. Sira yawa desirom desirom mu kuwapuwa munivi. ³⁹ Mae undag gina desirom onan. Iyayapan mumawa, mae mumawa, nenip mumawa, gwambui mumawa wakeya. ⁴⁰ Kwimin kwapuwa ge piyu kwapuwa wakeya. Megara kwimin kwapuwa eyawa muma me ube, sira piyu kwapuwa eyawa muma ube. ⁴¹ Kum eyawa meuma me ube, dud eyawa meuma me ube, marantun eyawa muma me ube. Sira marantun eyawa ube ube.

⁴² Bo gumbe inaig yoipewa me meib. Puwaipewa gumbe vetpe, go den puwaipewa gumbe sira inaig yoipe. ⁴³ ☆ Iviwa kukaine gumbe vetpe, eyawa gumbe sira inaig yoipe. Yusiwa onanwa gumbe vetpe, yusiwa gumbe sira inaig yoipe. ⁴⁴ Kwapiwairerwa gumbe vetpe, guwawa kwapiwa meuma gumbe sira inaig yoipe.

Kwapiwairerwa wakenewa, guwawa kwapiwa meuma gaibu wakene. ⁴⁵ ☆ Me tene, Apan namuirenwa Adam me apaniren ane. Apan oieba Adam me guwawa inaiinai waniviwa ane. ⁴⁶ Kwapuwairenwa namu uwane, Guwawa kwapiwa meuma da onan. Guwawa kwapiwa meuma ivi uwane. ⁴⁷ Apan namuwa piyu atapupu gumbe uwane. Apan duwameba kwimin apa uwane. ⁴⁸ Piyu atapupu gumbe uwayawa mu apan piyu atapupu gumbe uwanewa mame mina. Kwimin apa uwayawa mu apan kwimin apa uwanewa mame mina. ⁴⁹ Nu apan piyu atapupu gumbe

☆ 15:36: Jon 12:24 ☆ 15:43: Pir 3:20-21 ☆ 15:45: Gen 2:7

uwanewa irawa mina yaitu. Meib nu apan kwimin apa uwanewa irawa mina yaita.

⁵⁰ Tatangwanen, ne mame taibe veni. Kwapiwa ge di mu oma den ane God toimuwawa kwan den aupe. Sira puwaipewa me oma den ane den puwaipewa kwan aupe.

⁵¹ ✧ Ye anoya. Ne ano guwavewa diruitna. Nu undag den kubvinta. Nu undag tobiroriyata, ⁵² kae trampet oieba gumbe, koni pipi danave yangawa koni desirom mina merampe mina. Kae trampet noiwa wapewa, bo igiyawa mu den puwaimutpewa gumbo inaig yoipe, sira nu tobiroriyata. ⁵³ ✧ Puwaipewa me den puwaipewa emtanit di, sira bo apewa me den bo apewa emtanit di.

⁵⁴ ✧ Puwaipewa me den puwaipewa enne, sira bo apewa me den bo apewa ennawa, gae tenewa natawa ape. Gae me, Mut oraiwa aunewa bo ipadne.

⁵⁵ ✧ Bo, mut oraiwa ge auwanawa ampa? Bo, gan geuma ampa?

⁵⁶ ✧ Bo gan meuma me kukaeba, sira kukaeba yusiwa meuma me Gwangwan. ⁵⁷ Megara God gumbe gaun watanit di. Ayapan numa Iesu Keriso mut oraiwa anewa me nu numpe.

⁵⁸ Meoya, tatangwanen nonemagewa kikikit em yoiya. Ipunapun den aya. Evedni Ayapan nau meuma yaigipam aigimiya. Kuyawa ye yaug anoyana Ayapan gumbe nau yeuma den wakukampe.

16

Puyo God Iyayapan Meumawa Oya

¹ ✧ Gare, iyakaisi igiyawa puyo mumawa oya tetan eni. Ne at Garatia siosi muma dirumna mina, meib diruitna.

✧ **15:51:** Mat 24:31; 1Te 4:15-17 ✧ **15:53:** 2Ko 5:4 ✧ **15:54:** Ais 25:8

✧ **15:55:** Ose 13:14 ✧ **15:56:** Rom 7:13 ✧ **16:1:** Rom 15:25-26; 2Ko 8:1-9

² Pura desirom desirom kum namuwa apa, ye desirom desirom anmaga auenewa gumbe upeba megieyap barauk amaraigimiya. Ne guniyap uwatnave ne puyo botan den anoeni. ³ Ne uwatnawa, ye kinuni ayana igiyawa te muntna mu gigirum aug Jerusarem oya puyo yeumawa bog ampe. ⁴ Ne mu gaibu anetna me oraimina ape ipewa, ne mu gaibu anetna.

Ne Nekut Ano Neumawa

⁵ ☆ Ne Masedonia uwag gaveyag anetna ivi ye guniyap uwatna. Kuiyawa ne imug anona Masedonia uwag gaveyag anetna. ⁶ ☆ Ne yayai den yaug anona, go ne anoeniwa ye guniyap koni pipi waketna. Anten ne taig kumiwa oya ye guniyap waketna go? At ampa anetna, ne anoeni ye baraunegiya anetna. ⁷ Ne den anoeni guniyap uwag ye yaveka anetna. Ne anoeniwa Ayapan anoiviwa gumbe koni pipi ye gaibu waketna. ⁸ Ne at Epesas apa waketna. Pentekost kumiwa uwapeve ne sira anetna. ⁹ ☆ Kuiyawa nau oraimina oya ankwinawa kokawa ne gunap watabne, sira topainegiya obiren wakeya.

¹⁰ ☆ Timoti ye guniyap uwape ipewa, amat waniya me divi da oya den anope. Kuiyawa me ne mina Ayapan nau meuma aivi. ¹¹ ☆ Bira da me yan den baraupe. Yum gumbe me barauya ne gunap taig ompe. Ne owanowan eni me t a tawaiwa gaibu onampe.

¹² ☆ Ne tatan Aporos oya tetaneni. Ne yusipamit me gumbe wana tatawaiwa gaibu yenan onampe. Gare me den di anoivi yenan aipe, go aitanwa kumiwa uwapewa me yenan ompe.

☆ **16:5:** Apa 19:21 ☆ **16:6:** Rom 15:24 ☆ **16:9:** Apa 19:8-10; 2Ko 2:12 ☆ **16:10:** 1Ko 4:17 ☆ **16:11:** 1Ti 4:12 ☆ **16:12:** 1Ko 3:6

¹³ Ye yaukape. Anotumat gumbe kikikit em yoiya. Ye apan yusiwa auya, sira yusipam aigimiya. ¹⁴ Dividivi undag baigan gumbe aya.

¹⁵ ☆ Tatangwanen, ne ye diruitna. Ye yaug anoyana Stepanas dam meumawa mu at Akaia danave magawa namuirenwa. Mu iyakaisi igiyawa waita oraivit amuniya. ¹⁶ Ye iyayapan mame mina mu nouwa auya, sira iyayapan nau desiroma emewa ge nau yaigipam gumbe emewa undag nouwa avigimiya. ¹⁷ Stepanas, Porutonatas ge Akaikas uwaya ne degadega eni. Kuyawa mu ye nau den ayanawa me eme. ¹⁸ Mu ne nonenwa ge ye nonewa memeyaine. Iyayapan mame mina nau oraimina ayawa mu ivuwa waiyaya.

Gaun Oieba

¹⁹ ☆ At Esia danave siosi undag yenan gaun baraueme. Akuira ge Priska Ayapan gumbe mu nonemagowa yenan gaun baraueme, sira gwe muma siosi danave agoniemewa mu gaibu. ²⁰ Tatangwanen undag gaun yenan baraueme. Ye garawan gaun ag iyakaisi gumbe uwa toya.

²¹ Ne, Poru, naninwa gumbe gaun mame teeni.

²² ☆ Da bira Ayapan den baigan apewa, me gumbe kukaeba uwape. Ayapan, onaga.

²³ Ayapan ano oraiwa meuma ye guniyap wakeigimpe.

²⁴ Baigan neuma Iesu Keriso gumbe ye undag guniyap wakeigimpe. Amen.

GAE MATAIWA

**The New Testament in the Maiwa language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Maiwa long Niugini**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Maiwa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 8 Sep 2021 from source files dated 28 Aug 2021

45dcb14f-9541-5013-8907-63bcfabcd6b5